



Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Torsberget, Forshaga kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610194 Torsberget
Mittpunktskoordinat:	1375000 - 6617368
Totalareal:	65 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekad enligt Habitatdirektivet
Fastigheter:	Forshaga kommun; Edeby 1:13
Ägandeförhållanden:	Bergvik Skog AB

Beskrivning av området

Det skogklädda Torsberget sluttar brant ner mot sjön Västra Örten. I likhet med andra hyperitberg i trakten har Torsberget en frodig örtvegetation med ett flertal sällsynta kärlväxter. Skogen i slutningen är naturskogsartad med ett stort inslag av lövträd. Omkullfallna träd och brant terräng gör lokalen svårtillgänglig för besökare. Trots detta är Torsberget välinventerat på kärlväxter och kryptogamer och känt bland botanister som en floralokal av högsta klass. Listan på rödlistade- och signalarter som påträffats i området är imponerande. Torsberget bör vara länets mest värdefulla hyperitbrant ur naturvårdssynpunkt.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
8210	Klippvegetation på kalkrika bergsslutningar	*	
9010	Västlig taiga	46	5
9050	Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ	8	27
9080	Lövsumpskogar av fennoskandisk typ	3	2,5
91D0	Skogbevuxen myr	**	4

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Artkod	Artnamn
1386	Grön sköldmossa <i>Buxbaumia viridis</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Torsberget är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna och grön sköldmossa på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna och arten grön sköldmossa inom Torsbergets Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning.</p> <p><i>Struktur och funktion</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. <p><i>Typiska arter</i></p>
Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ (9050)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar med en ostörd hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>
Lövsumpskogar av fennoskandisk typ (9080)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död/levande ved. - Trädslagsfördelning. - Diken eller annan verksamhet som kan påverka hydrologin får inte förekomma.
Skogbevuxen myr (91D0)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x hektar omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Täckningsgrad av träd- och buskskikt. - Mängden död ved? - Hydrologiska strukturer. - Opåverkad hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>

Grön sköldmossa (1386)	Mål om population inom Natura 2000-området. Preliminärt 5 lågor
---------------------------	--

*/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att de ingående naturtyperna och arten ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

9010 Västlig taiga och 9050 Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen).
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:
 - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
 - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
 - Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
 - Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser och födosöksplatser för fåglar.
- Ostörd hydrologi och hydrokemi i sumpskogar och myrmarker.
- Näringsrika basiska jordar och/eller rörligt kalkhaltigt markvatten är en förutsättning för de örtrika granskogarna (naturtyp 9050).
- Påtaglig minskning av naturtypernas typiska arter och deras populationer får inte ske.

9080 Lövsumpskogar av fennoskandisk typ

- Kontinuitet av lövträd av varierande ålder och trädslag, främst klibbal, men också ask, asp samt gråal och björk kan förekomma.
- Olika typer av substrat:
 - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved.
 - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur.
 - Träsocklar

Substraten utgör viktiga livsmiljöer främst för mossor men även epifytiska lavar och svampar samt för landmollusker och insekter.
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar.
- Översilad eller genomsilad mark med ostörd hydrologi.
- Ingen påtaglig minskning av naturtypens typiska arter.

91D0 Skogbevuxen myr

- Kontinuitet av barr-, bland eller lövskog med varierande åldersstruktur och gamla träd, främst tall, glasbjörk och gran. Krontäckningen ska vara minst 15 % och högst 70 %.
- Förekomst av död ved; högstubbar, grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier.
- Gamla och grova träd, främst tall.
- Myren ska formas av naturlig dynamik, vilket omfattar störningar som stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Ingen påtaglig minskning av naturtypens typiska arter.

1386 Grön sköldmossa

Arten växer på multnande lågor i frisk till fuktig barr- eller blandskog. Substratet är främst murken och mjuk ved av gran i sent nedbrytningsstadium, men den kan även förekomma på ved av tall och lövträd samt barrförna. De substrat som mossan föredrar är relativt kortlivade och därför är det viktigt att det finns en kontinuerlig tillgång på lämplig ved inom spridningsavstånd på varje lokal.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Bevarandet av naturvärdena i området är inte förenliga med produktionsinriktat skogsbruk som vanligtvis utgör det största hotet mot ingående naturtyper och arter. Skogsbruk innebär att värdefulla element och strukturer försvinner. Avverkningar och virkeshantering med tunga fordon, liksom markberedning och dikning, kan skada för naturtyperna viktiga markförhållanden, samt leda till förändrad hydrologi. Detta kan i sin tur påverka de botaniska värdena negativt, samt innebära onödig konkurrensutsättning för flera av dem. På sikt kan ökat kvävedfall och sur nederbörd utgöra ett hot mot förekomsten av vissa arter i och utanför området, mest känsliga är sannolikt kryptogamerna.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna *västlig taiga*, *örtrika*, *näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ*, *lövsumpskog av fennoskandisk typ* och *skogbevuxen myr* och arten *grön sköldmossa* i Torsbergets Natura 2000-område uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus.

Gällande regelverk 2006

- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Grön sköldmossa är fridlyst (1 c § Artskyddsförordningen)
- Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett
- Åtgärdsprogram för blåtryffel
- På Bergvik Skog AB angränsande marker återfinns ett sk vitryggsområde där naturvårdsavtal har tecknats i samarbete med Skogsvårdsstyrelsen.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB, utgör hela Natura 2000-området.

- Natura 2000-området ligger inom Västra Örten området som omfattas av landskapsbildsskydd (19 § Naturvårdslagen). Avverkning av skog får inte ske utan Länsstyrelsens tillstånd.

Bevarandeåtgärder

Naturreservat är en lämplig bevarandeåtgärd för Torsbergets Natura 2000-område. Utredning startar under fältsäsongen 2005 och ett gränsförslag beräknas vara färdigt under 2006. Ett naturreservat bör även innehålla utvecklingsmark i anslutning till den äldre skogen i branten. Med tanke på det nationella åtgärdsprogrammet för arten blåtryffel, en art som tidigare är funnen i yngre granskog väster om nyckelbiotopen, bör en väl tilltagen zon skyddas i denna del (mellan Sandudden och gården Genbäcken). En inventering av marksvampar och främst blåtryffel bör snarast initieras för att ge ett bättre underlag var den västra avgränsningen bör ligga. Ett reservat bör även omfatta lövsumpskogen och skogbevuxen myr vid Aspnäset som via yngre, mellanliggande skogsbestånd binds samman med Torsbergets branter.

Torsbergets Natura 2000-området utgör en värdekärna för den hotade vitryggiga hackspetten. Vitryggig hackspett är ett av våra mest specialiserade ryggradsdjur med krav på omfattande arealer lövträdsrika livsmiljöer med äldre lövträd och ett stort inslag av död och döende lövved. Den kraftiga tillbakagången av arten har orsakats av en motsvarande kraftigt minskning av lövträdsrika skogsmiljöer med en hög andel död och döende ved.

I Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för vitryggig hackspett fokuseras på särskilt värdefulla trakter där områdesskydd (t ex reservatsbildning) kombineras med t ex riktad rådgivning om generell hänsyn i skogsbruket samt skötsel och restaurering för att långsiktigt öka lövandelen i skogslandskapet runt de områden som fortfarande hyser den vitryggiga hackspetten. Torsberget kan vara en viktig pusselbit i detta arbete.

Bevarandestatus idag

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturtypens naturvärden är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och trivallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktionsskogsbruket är det

största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

9050 Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ

Nationellt

De naturvärden som är relaterade till naturtypen består ofta av ett artrikt fältskikt med kärlväxter och marksvampar. Rika orkidélokaler (t ex guckusko och norna) förekommer främst i Jämtland. Områden med gammal skog och lång trädkontinuitet är ovanligt, men i de fall de förekommer har de även mycket höga naturvärden kopplade till grova träd, mycket död ved och stor artrikedom av främst svampar, lavar och insekter. I södra Sverige finns områden med lägre trädkontinuitet av gran, och där lövinslaget är större med bl.a. hassel. Detta beror på en kombination av jordmån, klimat och att skogarna ofta ligger på gammal inägomark som växt igen eller planterats.

Naturtypen är ojämnt fördelad över landet och utgörs i södra Sverige sällan av stora arealer. Naturtypen är vanligast i de kalkrika delarna av den boreala regionen, där Jämtlands län står för den absolut största arealen, speciellt av högörttypen. De kan då utgöra smala stråk i en mosaik tillsammans med t.ex. västlig taiga. Västerbottens-, Uppsala- och Stockholms län är andra delar av landet som hyser större mängd av denna skogstyp, och även i Örebro- och Södermanlands län förekommer den till viss del. Gotlands kalkbarrskogar betas ofta och faller då in under naturtypen.

Torsberget

Arealen *västlig taiga* är relativt liten inom området men samtidigt är gränserna mellan denna naturtyp och naturtypen *örtrik granskog* flytande och mer eller mindre överlappande. Ett stort antal marklevande mykorrhizasvampar knutna till gammal gran är påträffade i området. Förutsättningar finns att kunna förstärka dessa naturvärden och på sikt utöka arealen *örtrik granskog* genom att skydda delar av den i dag 30-45-åriga skog som finns mellan Torsberget och gården Genbäcken. Skogens ålder, struktur och artsammansättning pekar på att naturliga processer formar skogen. Listan över påträffade rödlistade- och signalarter är imponerande. Arterna indikerar lång skoglig kontinuitet både vad det gäller levande barr- och lövträd men även olika former av död ved. Fågelarterna och kryptogamerna i området påvisar kontinuitet både på bestånds- och landskapsnivå. På Torsberget förekommer ett flertal av för naturtyperna typiska arter bland kärlväxter, kryptogamer (lavar, svampar och mossor), och fåglar. Uppgifter om populationsstorlek och trender saknas. Bevarandestatusen bedöms ändå i dagsläget vara gynnsam.

9080 Lövsumpskogor av fennoskandisk typ

Nationellt

Sumpskogor förekommer ofta insprängda bland andra skogstyper, varför det är svårt att avgöra naturtypens omfattning och bevarandestatus. Enligt uppskattningar finns mellan 15 och 20 000 hektar lövsumpskogor i landet. Lövsumpskogorna fördelas främst på skogar med

klibbal, ask och asp i södra och mellersta Sverige samt gråal och glasbjörk längre norrut. Sumpskogarna har stor betydelse för florán och faunan i skogslandskapet och inslag av sumpskog höjer väsentligt ett områdes naturvärden. Med tanke på den kraftiga förlusten av naturtypen västlig taiga antas även att stora arealer av sumpskog har gått förlorade. Det största hotet mot sumpskogarna har varit skogsbruk och är så än idag. Dagens kvarvarande sumpskogar bör bevaras genom naturvårdshänsyn inom skogsbruket. Det är dock viktigt att påpeka att även intelligande avverkningar innebär hot mot gynnsam bevarandestatus, då hydrologin och luftfuktigheten kan förändras.

Torsberget

Lövsumpskogen är inte närmare inventerad. Bevarandestatus är oklar.

91D0 Skogbevuxen myr

Nationellt

Naturtypen förekommer i hela landet med tyngdpunkt på Norrlandslänen samt Kronobergs län. Arealen skogbevuxen myr har dock minskat betydligt under 1900-talet, på grund av markavvattning och skogsbruk. En stor del av kvarvarande objekt bär lokala skador i form av diken. Myrarnas naturvärden beror på graden av mänsklig påverkan. Det största hotet mot naturtypen är skogsbruk, förändrad hydrologi och vattenregim samt torvutvinning. Den uppskattade totalarealen av skogbevuxna naturtyper i landet är ca 200 000 hektar.

Torsberget

Den skogbevuxna myren är inte närmare inventerad. Bevarandestatus är oklar.

1386 Grön sköldmossa

Nationellt

Arten är känd från cirka 500 lokaler i landet. I Sverige finns cirka en tredjedel av artens världspopulation, och Sverige är det land som har flest lokaler. Grön sköldmossa är rödlistad i Sverige och placerad i kategorin Missgynnas (NT).

Torsberget

Bevarandestatus för arten grön sköldmossa bedöms i dagsläget som gynnsam med tanke på den stora arealen granskog på bördig mark och den goda förekomsten av grova granlågor i olika stadier av nedbrytning. Stående, döda granar påträffas också tämligen frekvent, vilket borgar för en snar påspädning av lämpliga substrat för arten. Noteras bör att förekomsten av grön sköldmossa i ett område uppvisar stora antalsvariationer mellan gynnsamma och mindre gynnsamma år.

Uppföljning

För att bedöma naturtyper och arters bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras. Nedan beskrivs när och hur de olika bevarandemålen ska följas upp.

Uppföljningsprojekt är under utarbetande och komplettering kommer att ske då projektets riktlinjer och metoder är möjliga att tillämpa.

Bilaga

1. Karta Natura 2000-områdets avgränsning
2. Ingående naturtypers utbredning (klart efter basinventeringen)

Referenser

- Ehrenroth, B. & Schützer, J. 1996. *Värmländsk natur – en reseguide*. Trio Tryck AB, Örebro.
- Hallingbäck, T. 1987. *Översiktlig inventering av Naturskogar i Värmlands län med kryptogamflora som utgångspunkt*. Värmlands länsstyrelse, Naturvårdsenheten. Rapport nr 1978:5.
- Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverkets förlag, Stockholm.
- Mild, C. & Stighäll, M. 2005. *Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett och dess livsmiljöer*. CM Digitaltryck AB 2005.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledningar*. (www.naturvardsverket.se 2005-01-03)
- Naturvårdsverket. 2004. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000 - Version 4: 2004-05-07*.
- Wilde, F. 2000 *Beskrivning Mölnbacka-Torsberget* (opubl)